

портфелі дебіторської заборгованості, – слід пильно стежити за такими крос-секторальними та крос-кордонними операціями.

Висновки. Основна теза сучасних уявлень про подальший розвиток фінансового середовища – це посилення впливу державних органів управління на процеси розвитку фінансового ринку. Епоха всебічної лібералізації закінчилися, сьогодні все більше економістів заявляють

про необхідність впливу центрального банку на процеси розвитку фінансових ринків.

У цьому контексті важливим підґрунтям може стати досвід Європейської системи фінансового нагляду, який повинен пильно досліджуватися, оскільки саме формування єдиної системи наглядових органів може заложити основу стратегічної стабільності фінансового ринку України.

Список літератури

1. Українці можуть лишитись без кредитів [Електронний ресурс] // Інформаційне агентство Regionews. – Режим доступу : <http://regionews.com.ua/node/15175>.
2. Megan Murphy. Search for new approach to banking has begun [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/ee49b518-d96b-11e0-b52f-00144feabdc0.html#axzz1XSplO2DL>.
3. Офіційний сайт Європейської Ради з системних ризиків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.esrb.europa.eu.
4. Regulation (EU) No 1093/2010 of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 establishing a European Supervisory Authority (European Banking Authority), amending Decision No 716/2009/EC and repealing Commission Decision 2009/78/EC: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.esrb.europa.eu/shared/pdf/EBA-en.pdf?c0cbca29d7c1894a661409f5fb44a68e>.
5. ВТБ хочет в пятницу организаторов сделок по секьюритизации [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.evrodol.ru/banks/bank_20.htm.

Summary

The article shows the factors that affect the organization of supervision on financial markets in modern terms, the necessity of overcoming of separated regulation of financial markets and in this context it is characterized the main positive aspects of the functioning of the new European system of financial supervision.

Отримано 14.10.2011

УДК 330:005.591.6(477)

*Л. В. Кривенко, д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри теоретичної і прикладної економіки ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”,
В. М. Милашенко, доцент Полтавського інституту бізнесу*

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ – ЗАПОРУКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Проаналізовано теоретичні та практичні підходи до формування інноваційної моделі економічного розвитку України. Розглянуто основні концептуальні засади економічного зростання країни через ефективне застосування інновацій.

Ключові слова: інноваційна модель розвитку, інноваційна стратегія, економічне зростання.

Постановка проблеми. Інтеграція України у високотехнологічне конкурентне середовище зумовила потребу у формуванні інноваційної моделі розвитку вітчизняної економіки. Визначена владою мета – вступ України в “двадцятку” провідних держав світу до 2020 року – може бути досягнута тільки за умови створення в країні нової моделі інноваційної економіки [4]. Тому на сучасному етапі необхідно посилити вплив держави на формування інноваційної економіки, використовуючи при цьому не адміністративні механізми, а ринкові. Мається на увазі перетворення олігархічно-монопольної структури капіталу

в державно-корпоративну, що поставить під державний контроль фінансові потоки, направивши їх на інновації, і таким чином сформує нову модель економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасний етап розвитку економіки України ставить перед вченими ряд теоретичних та методологічних питань стосовно інноваційної моделі економічного розвитку. Значний внесок у розв’язання даної проблематики зробили такі дослідники, як В. Александрова, О. Амоша, А. Гальчинський, В. Гець, С. Глазьев, Л. Федулова, Й. Шумпетер та інші.

Невирішені раніше частини проблеми. Найважливішим завданням сучасної інноваційної стратегії є активізація інноваційної діяльності та створення цілісної системи її фінансового забезпечення, яка має ґрунтуватися на широкомасштабному залученні та максимально ефективному використанні фінансових ресурсів із різноманітними джерелами походження [2]. Протягом останніх років вченими зроблено перші спроби вивчити причинно-наслідкові зв'язки між фінансами та інноваціями, досліджено структурні властивості та особливості інноваційного розвитку, обґрунтовано стратегію науково-технічного прогресу через динаміку технологічних змін, однак і сьогодні низка важливих проблем щодо активізації інноваційної діяльності та побудови системи її фінансового забезпечення потребують не лише детального аналізу та виявлення недоліків, а й фундаментальних досліджень у цій сфері, без яких буде важко забезпечити ефективність і високі темпи розвитку національної економіки.

Метою статті є дослідження проблем формування основних засад стратегії інноваційної моделі економічного розвитку країни, реалізація якої стане основним інструментом модернізації національної економіки, що забезпечить стійке економічне зростання.

Виклад основного матеріалу. Проголошена інноваційна модель економічного розвитку України передбачає реалізацію стратегії розвитку національної економіки, спрямованої на істотне підвищення її ефективності, зростання ВВП шляхом широкої цілеспрямованої діяльності щодо створення, освоєння у виробництві і просування на ринок технологічних і організаційно-управлінських інновацій, що забезпечить Україні стійке економічне зростання, високий рівень конкурентоспроможності економіки і дозволить зайняти гідне місце у світовій господарсько-економічній системі.

Потреба в інноваційній стратегії обумовлена низькими інноваційними характеристиками української економіки. Структурна перебудова економіки України на інноваційній основі поки що не відбувається. Криза призвела до того, що в даний час в найбільш критичному стані знаходяться фундаментальні дослідження і розробки, науково-технічні і технологічні заділи, науково-конструкторський і виробничий склад фахівців, тобто інтелектуальний капітал, який забезпечує стабільне інноваційне лідерство і є основою технологічного розвитку країни в цілому.

В даний час завдання полягає в тому, щоб досягти суттєвих темпів економічного зростання.

Його вирішення цілком реальне, воно можливе лише на основі інноваційної моделі економічного зростання, інтенсивного технічного та технологічного оновлення виробництва.

Стимулювання впровадження нових технологій є єдиною умовою пошуку та визначення шляху власного розвитку країни та забезпечення її конкурентоспроможності на світових ринках. Тому мають бути розроблені програми стимулювання зростання нового технологічного устрою. Разом з тим незавершеність відтворювальних контурів нового устрою і значна невизначеність відповідних майбутніх технологічних траєкторій зумовлюють високі інвестиційні ризики. Для їх зменшення вкрай важливо виявляти конкретні пріоритетні напрямки розвитку нового технологічного устрою.

Однією з актуальних і складних проблем розвитку інноваційних процесів в Україні є формування ефективної інноваційної стратегії.

Основу такої стратегії складає довгострокова інноваційна політика держави. Але обігнати чи, навіть, наздогнати розвинуті країни ми не зможемо, спираючись лише на техніку і технології. Очевидно, стратегічно необхідно орієнтуватися на той ресурс, який нині є пріоритетним для розвинутих країн і який забезпечує їм стабільний поступальний розвиток. І таким ресурсом є людина-творець – джерело інноваційного розвитку суспільства, яке потребує постійного інвестиційного вливання.

Виникає питання: чи спроможна наша держава розробити і реалізувати стратегію розвитку, основу якої складають інвестиції в інновації? Вважаємо, що розробити таку стратегію наша держава спроможна, а реалізувати її дуже складно. Щоб подолати кризу, необхідні інноваційні підходи, інноваційні стратегії, інноваційні форми і методи управління, які будуть спонукати і владу, і самих громадян здійснювати інвестиції в людський капітал. Саме така інноваційна політика держави здатна забезпечити формування й реалізацію стратегії розвитку України.

Розглядаючи досвід розвинутих країн світу, можна зробити висновок про те, що динаміка інноваційного розвитку країни свідчить про загальний стан результативності економічного розвитку на макрорівні. Модель інноваційного розвитку є головним фактором, який виводить країну на передові рубежі наукового та соціально-економічного прогресу. У такій моделі роль основного джерела економічного зростання відіграють наукові досягнення та їх технологічне втілення, які дають можливість, насамперед, підвищити конкурентоспроможність економіки,

гарантувати її економічну безпеку, гідне місце на міжнародних ринках, стабільні темпи економічного зростання. Водночас інноваційна модель розвитку може розглядатись як інструмент формування основ інформаційного суспільства в Україні. Головною метою економіки такого суспільства є використання новітніх досягнень та інформаційно-комунікаційних технологій для створення технологічних інновацій, конвертації їх в нові товари і послуги.

На відміну від розвинених країн, які до 85-90 % приросту ВВП забезпечують за допомогою виробництва і експорту наукомісткої продукції, Україна поки що розвивається без істотного використання результатів наукових досягнень. Частка вітчизняної продукції складає близько 0,1 % на світовому ринку високотехнологічної продукції, який оцінюється в 2,5–3,0 трлн дол. США. Зберігаються суперечності щодо оцінки ролі фундаментальної науки в інноваційних процесах. З одного боку, очевидно, що без фундаментальних відкриттів не може бути і досягнень прикладного характеру. З іншого боку, затвердилось зневажливе відношення до фундаментальної науки; це відношення виявляється в тому, що всупереч закону на науку фактично виділяється 1 % бюджетних витрат, а це приречує її на жалюгідне існування. Наука в цілому повинна мати в своєму розпорядженні істотну частину національного доходу (не менш 7–8 % витрат бюджету), з цієї частини 20–25 % слід виділяти для підтримки і розвитку фундаментальної науки. Прикладна (галузєва) наука повинна більшою мірою використовувати позабюджетне фінансування. Науковці і колективи, що безпосередньо беруть участь в інноваційних процесах, повинні отримувати додаткову винагороду із засобів, що інвестуються на розробку інновацій і з інноваційного прибутку.

Українська наука відстає в реалізації результатів, рівнях технологічного розвитку, ефективності державної наукової та інноваційної політики не тільки від розвинених країн, але і від тих, що розвиваються. Інноваційна діяльність, заснована на реалізації масштабних науково-технічних проєктів, не стала пріоритетом розвитку підприємств. Великі компанії порівняно недавно приступили до формування інноваційних стратегій, лише одиниці при цьому позиціонуються як стратегічні новатори. Зарубіжні компанії розвивають науку і технологію в окремих галузях і виробництвах. В Україні однією із проблем, яка гальмує трансфер технологій і зростання інноваційного розвитку, є низький попит на НДДКР з боку промисловості. Кооперація освітньої науки з промисловістю повинна

здійснюватися за допомогою розвитку університетських інноваційних центрів, агентств технологічного, брокерського, регіональних центрів нових технологій та інших форм інноваційної інфраструктури.

Питома вага підприємств, що впроваджували інновації протягом 2008–2009 рр., майже не змінилась і залишається вкрай низькою: 10,8 % – у 2008 р. та 10,7 % – у 2009 р. [1].

Що стосується основних напрямів інноваційної діяльності, то близько 78 % підприємств, які нею займалися, впроваджували нову продукцію, і лише 19,3 % – нову техніку. Це підтверджує переважно екстенсивний характер інноваційних процесів, який свідчить про те, що інноваційна продукція впроваджується переважно шляхом використання наявного устаткування і наявних технологій. А як відомо, екстенсивний тип розвитку не може забезпечити конкурентоспроможність країни. Тому справжньою відповіддю на світогосподарські загрози є підвищення конкурентоспроможності національної економіки на підставі освоєння інноваційної моделі розвитку.

Ефективна політика економічного зростання вимагає застосування методології технологічного прогнозування, орієнтованої на пошук нових можливостей господарського розвитку на основі активізації наявних і створення нових конкурентних переваг економіки. Зокрема, макрорівневий підхід передбачає виявлення технологічних напрямів, найбільш значимих в контексті макроекономічного розвитку – забезпечення розширення експорту найважливіших товарних груп, підвищення ефективності господарської діяльності. При цьому алгоритм розробки технологічного прогнозу та економічної стратегії на середньострокову перспективу повинен містити: 1) аналіз наявних можливостей подолання відставання галузевого розвитку промисловості на основі впровадження нових технологій, поліпшення організації виробництва і підвищення ефективності ресурсів; 2) аналіз обмежень і загроз економічному розвитку в цілому та розвитку промисловості зокрема; 3) постановку завдань промислової політики для реалізації потенційних можливостей і усунення виявлених обмежень; 4) розроблення конкретних заходів, необхідних для розв'язання поставлених завдань промислової політики.

Подальші перетворення в державі мають ґрунтуватися на логіці інноваційних реформ, які дадуть можливість не лише обрати більш ефективну методологію державної політики, а й забезпечити принципово нові підходи до стратегічного моделювання інноваційного розвитку України.

Слід відмітити, що суспільством усвідомлена роль та значення інноваційних чинників для забезпечення соціально-економічного зростання. Проте темпи розбудови сучасного формату інноваційної сфери сьогодні можна визначити як занадто низькі. Це обумовлюється недостатнім для ефективного розвитку інноваційної діяльності фінансуванням. За даними статистичних спостережень, в останні роки сформувалася негативна тенденція до скорочення реальних обсягів фінансування науково-технологічної сфери.

Вітчизняна економіка не має іншого вибору щодо моделі динамічного економічного розвитку ніж мобілізація всіх можливостей для досягнення ефективного приєднання до технологічної траєкторії провідних країн. Перш за все, слід запровадити нові підходи до об'єктивної економічної оцінки технологічного розвитку української економіки в контексті світової еволюції технологічних укладів.

Програма економічних реформ на 2010–2014 роки в Україні, запропонована Комітетом з економічних реформ у травні-червні 2010 року, констатує постійне скорочення фінансування науково-технічної та інноваційної сфер. Загальний обсяг видатків на дослідження й розроблення у ВВП (наукоємність ВВП) протягом 2000–2009 років в Україні зменшився з 1,16 до 0,95 % (у т.ч. з держбюджету 0,41 %). Водночас у ЄС показник наукоємності ВВП у середньому складає 1,9 %, у Фінляндії й Швеції – 3,7 %, США і Німеччині – 2,7 % [3, с. 47]. Додамо, що близько 80 % українських промислових підприємств зовсім не займаються інноваційною діяльністю.

Таким чином, процеси реформування, які плануються державою у сфері інвестиційного розвитку, мають на меті активізацію інноваційних процесів, підвищення їх ефективності і на цій основі – формування нової моделі економічного зростання, яка б враховувала загальносвітові тенденції і трансформації. Тому важливим є визначення особливостей глобалізації в галузі інвестицій, а також шляхів переходу до нової моделі економічного зростання України на умовах розвитку науково-технічної та інноваційної сфери в контексті впливів і викликів інвестиційної глобалізації.

На відміну від розвинутих країн, частка України на ринку високотехнологічної продукції світу, який оцінюється у 2,5–3 трлн дол. США,

становить приблизно 0,05–0,1 %. Інноваційні процеси в Україні не набули достатніх масштабів і не стали суттєвим чинником зростання ВВП [5].

Висновки. У сучасних умовах інновації є одним з найважливіших чинників, що забезпечують економічне зростання. У сучасній неінституціональній теорії основний акцент зазвичай робиться на тих чинниках, які визначають затребуваність інновацій, обумовлену ними винагороду для тих, хто їх розробляє і впроваджує.

Діяльність у сфері інновацій отримала могутній додатковий імпульс у вигляді матеріальної зацікавленості, що додало цій діяльності систематичного і економічно виправданого характеру. Якщо раніше господарська діяльність була рутинною і передбачала виробництво одних і тих же благ за допомогою одних і тих же технологій впродовж певного часу, то тепер безперервне удосконалення технологій і вироблених продуктів стало системною ознакою розвиненої економіки. В результаті виникло нове явище інтенсивного економічного зростання, яке припускає постійне підвищення продуктивності, що забезпечується технологічним прогресом, а також розширення і удосконалення продуктової номенклатури.

За допомогою впровадження інновацій доцільно та логічно створити єдиний інформаційний простір, де вся наявна інформація буде структурована та може бути отримана по запиті в різних розрізах та поєднаннях.

Формування стимулюючої інноваційно-інвестиційної стратегії, орієнтованої на економічне зростання, повинно здійснюватися з урахуванням вимог комплексного підходу, який охоплює елементи загальної макроекономічної політики щодо створення сприятливого інвестиційного середовища і спеціальних стимулів для інвестування інноваційних технологічних змін.

Світова криза загострила актуальність прискорення інноваційного процесу для компаній, галузей і національних економік загалом. Криза спричиняє новий перерозподіл усього світового економічного простору. Тому дискусії навколо інноваційної моделі розвитку нині втілюються у конкретні стратегії держав і компаній, які розраховують на перемогу у конкурентній боротьбі за ринки в посткризовий період.

Список літератури

1. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ2010/ni/iapp/iapp2009_u.htm / [Електронний ресурс].
2. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь [Текст] / за заг. ред. В. М. Гейця [та інші]. – К. : НВЦ НБУВ, 2009. – 687 с. (С. 125).
3. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава : програма економічних реформ на 2010–2014 роки. Комітет з економічних реформ при Президентові України. – 2010 рік.
4. Парламентські слухання. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kno.rada.gov.ua>.

5. Рекомендації парламентських слухань на тему “Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації” : постанова Верховної Ради України від 27.06.2007 № 1244-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakonl.rada.gov>.

Summary

In the article theoretical and practical approaches are analysed in relation to the innovative model of economic development of Ukraine. was made research about basic aspects of forming and government control of the system of the economy growing of country through effective application of innovations. Grounded strategic principles of innovative development and his priorities.

Отримано 06.07.2011

УДК 338.583

І. І. Рекуненко, канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”; Р. В. Коробка, аспірант ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

У статті розглянуто економічну сутність ринкової інфраструктури, узагальнено її роль та місце в ринковій економіці, проаналізовано основні підходи до трактування поняття “ринкова інфраструктура”.

Ключові слова: інфраструктура, концепція, підхід, ринкова інфраструктура, елементи інфраструктури.

Постановка проблеми. Розвиток економічної ситуації в країні, взаємовідносин між партнерами на будь-якому ринку істотно впливає на рівень забезпечення населення різноманітними товарами та послугами, а також на ступінь задоволеності населення діяльністю виробників та сфери торгівлі.

При цьому слід враховувати, що така діяльність відбувається в суспільстві, що має певну структуру, елементами якої є торговельні представники, посередники, бази, банки, рекламні агентства, біржі та ін. Від ступеня їх розвитку та узгодженості дій здебільшого залежить успіх зусиль підприємця, який працює у сфері виробництва, комерції чи фінансів. Своєчасно виявлені та змодельовані зміни в стані інфраструктури надають підприємцю шанс уникнути ризику та перемогти в конкурентній боротьбі на певному ринку.

Функціонування економічної системи, її рівновага та динаміка забезпечуються діяльністю ринкових інститутів – спеціалізованих організацій, пов’язаних між собою і залежних одна від одної. Сукупність цих інститутів, що діють у межах особливих ринків і виконують певні функції, утворює інфраструктуру ринкової економіки. Необхідно зазначити, що інфраструктура є обов’язковим компонентом будь-якої цілісної економічної системи і підсистеми [2]. Тому ефективний розвиток економіки будь-якої країни неможливий без розвиненої інфраструктури.

Аналіз публікацій. Вивченню різних аспектів розвитку ринкової інфраструктури у сучасних умовах як багатофункціональної і багатоаспектної системи, що забезпечує розвиток економіки, приділяється недостатня увага. Проблемам формування та розвитку інфраструктури ринку, її основним елементам присвячені праці таких провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, як П. Розенштейн-Родана, С. С. Носової, В. П. Федько, Л. М. Кузьменко, І. Н. Ковельської, Л. А. Ібрагімова, О. О. Шубіна та інших.

Невирішені раніше частини проблеми. Враховуючи існуючі дослідження стосовно інфраструктури, необхідно відмітити те, що не досить повно в наукових працях висвітлюються питання визначення основних підходів до трактування поняття “інфраструктура ринку” та виявлення проблем розвитку ринкової інфраструктури.

Мета даної статті – узагальнення теоретичних положень щодо суті ринкової інфраструктури, визначення ролі та узагальнення необхідності її розвитку на всіх рівнях економічної системи.

Виклад основного матеріалу. В умовах командної економіки, для якої характерна директивна форма зв’язку між виробництвом і споживанням, роль таких інститутів виконували органи Держплану, різні міністерства та відомства. Рішення, які приймали центральні планові органи, доводилися через цілу мережу нижчестоящих, підпорядкованих організацій, до безпосередніх виробників. Перевагою наявності такої інфраструктури було те, що вона позбавляла виробників товарів всякого комерційного ризику,